

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 696/2024-19

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. v Ústave na výkon väzby a Ústave na výkon trestu odňatia slobody Banská Bystrica, zastúpeného Mgr. Dávidom Štefankom, advokátom, Povožnícka 18, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 1T/11/2019 v súvislosti s vysporiadaním sa s návrhom na preskúmanie rozhodnutia v dôsledku zmeny zákona takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 17. októbra 2024 domáha vyslovenia porušenia rovnosti v právach podľa čl. 12 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1T/11/2019 v súvislosti s vysporiadaním sa s jeho návrhom na preskúmanie rozhodnutia v dôsledku zmeny zákona. Navrhuje vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie o jeho návrhu na preskúmanie rozhodnutia v dôsledku zmeny zákona (v zmysle § 405a a nasl. Trestného poriadku). Zároveň navrhuje priznať mu náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ (spolu s ďalším obžalovaným) bol rozsudkom okresného súdu č. k. 1T/11/2019-739 zo 4. júna 2020 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) uznaný za vinného zo spáchania pokračovacieho zločinu poist'ovacieho podvodu podľa § 223 ods. 1 a 3 písm. a) Trestného zákona spáchaného formou spolupáchateľstva podľa § 20 Trestného zákona, za čo mu bol podľa § 223 ods. 3 Trestného zákona, nezistiac poľahčujúcu okolnosť podľa § 36 Trestného zákona ani priťažujúcu okolnosť podľa § 37 Trestného zákona,

s použitím § 38 ods. 2 Trestného zákona uložený trest odňatia slobody vo výmere troch rokov. Podľa § 51 ods. 1 Trestného zákona mu súd výkon uloženého trestu podmiennečne odložil a zároveň mu určil probačný dohľad nad jeho správaním v skúšobnej dobe, ktorú mu v zmysle § 51 ods. 2 Trestného zákona stanovil vo výmere štyroch rokov. V zmysle § 51 ods. 4 písm. j) Trestného zákona mu tiež uložil povinnosť spočívajúcu v príkaze preukázateľne sa uchádzať o zamestnanie. Podľa § 287 ods. 1 Trestného poriadku okresný súd uložil sťažovateľovi (a ďalšiemu spoločne odsúdenému) spoločne a nerozdielne nahradiť poškodenej obchodnej spoločnosti spôsobenú škodu vo výške 13 829,75 eur.

3. Proti rozsudku okresného súdu sťažovateľ podal odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Nitre uznesením č. k. 2To/63/2020-1197 z 27. októbra 2021 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“) tak, že ho podľa § 319 Trestného poriadku ako nedôvodné zamietol.

4. Dňa 26. augusta 2024 sťažovateľ doručil okresnému súdu návrh na preskúmanie rozhodnutia v dôsledku zmeny zákona v zmysle § 405a a nasl. Trestného poriadku (ďalej aj „návrh na preskúmanie rozhodnutia“), ktorým žiadal konajúci súd, aby rozhodol, že „*ustanovenie § 405b Trestného zákona, v rámci ochrany základných ľudských práv a slobôd, právnej istoty, účelu trestného zákona a účelu trestnoprávnej represie jej nápravnej, morálnej a prevenčnej funkcie je potrebné aplikovať aj na rozhodnutia, ktoré sa týkajú trestov udeleným páchatelom, ktorým nebol udelený súhrnný alebo úhrnný trest za predpokladu takých okolností týkajúcich sa prípadu a osoby odsúdeného možno dostatočne predpokladať jeho plnohodnotné začlenenie do spoločnosti, ako aj toho, že vzhľadom osobu a doterajšie správanie odsúdeného v budúcnosti nebude páchať trestnú činnosť ani nijak sa na nej zúčastňovať alebo podieľať*“. V nadväznosti na uvedené žiadal, aby okresný súd v zmysle § 405b Trestného poriadku zrušil výrok o treste uložený mu rozsudkom okresného súdu v spojení s uznesením krajského súdu a vec vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie a zároveň rozhodol „*uložením spravodlivého trestu v zmysle Trestného zákona účinného od 06.08.2024*“.

5. Predmetný návrh na preskúmanie rozhodnutia okresný súd vybavil tzv. vyrozmúnením z 3. septembra 2024 (ďalej aj „vyrozmúnenie“), v zmysle ktorého upovedomil sťažovateľa o tom, že po preskúmaní príslušného trestného spisu 19. augusta 2024 (sp. zn. 1T/11/2019) dospel k záveru, že v jeho veci nie sú splnené podmienky na preskúmanie rozhodnutia podľa § 405a a § 405b Trestného poriadku.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Proti napadnutému postupu okresného súdu v súvislosti s jeho vysporiadaním sa s návrhom na preskúmanie rozhodnutia v dôsledku zmeny zákona sťažovateľ podal túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

a) súd zistil, že u neho nie sú splnené podmienky na preskúmanie rozhodnutia podľa § 405a a § 405b Trestného poriadku. Jeho vyrozmúnenie je však arbitrárne, keďže nebolo žiadnym spôsobom odôvodnené, pričom z jeho obsahu vyplýva, že trestný spis (sp. zn. 1T/11/2019) bol preskúmaný ešte pred podaním návrhu na preskúmanie rozhodnutia;

b) v zmysle novelizovanej právnej úpravy by bol skutok, za ktorý bol sťažovateľ odsúdený, posudzovaný ako prečin v zmysle § 223 ods. 1 Trestného zákona [už nie zločin podľa § 223 ods. 1

- a 3 písm. a) Trestného zákona], keďže ním bola spôsobená malá (už nie väčšia) škoda, teda škoda nepresahujúca 20 000 eur (13 829,75 eur);
- c) maximálny trest za predmetný skutok v zmysle novej právnej úpravy predstavuje trest odňatia slobody na tri roky a ustanovená trestná sadzba je 6 mesiacov až 3 roky. Uložený trest na samej hornej hranici takejto trestnej sadzby nepovažuje za spravodlivý (najmä vzhľadom na výšku škody a závažnosť skutku);
- d) dosiaľ ešte nevykonal celý uložený trest, keďže mu plynie podmienka podmieneného odloženia výkonu trestu (skúšobná doba vo výmere štyroch rokov);
- e) Trestný poriadok nijakým spôsobom neupravuje postup v prípade, že došlo k takej zmene zákona, ktorá podstatným spôsobom mení kvalifikáciu trestného činu a zároveň výrazne zmierňuje trestnú sadzbu za predmetný trestný čin tak, ako je to v prípade sťažovateľa. Preto je potrebné aplikovať § 2 Trestného poriadku a udeliť taký trest, ktorý je pre sťažovateľa priaznivejší;
- f) uvedomujúc si aplikačný problém § 405b Trestného zákona v prípade, že sťažovateľovi nebol udelený úhrnný trest a ani súhrnný trest, je na mieste, aby sa súd zaoberal celkovou mierou spravodlivosti trestnej represie v dôsledku zmeny zákona;
- g) pokiaľ Trestný zákon nevyklučuje, aby bola určitá právna norma aplikovaná a jej požitie je v prospech páchatel'a (v tomto prípade už odsúdeného), je na mieste, aby súd túto normu aplikoval a na tento účel využil aj zákonné prostriedky analógie;
- h) konajúci súd v záujme dodržiavania základných zásad (nielen trestnoprávných) práve uplatnením analógie § 405b Trestného poriadku a jeho aplikáciou aj na rozhodnutia, ktoré sa netýkajú uloženia súhrnných alebo úhrnných trestov, dosiahne účel trestného zákona.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) a rovnosti v právach (čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy) postupom okresného súdu v súvislosti s jeho vysporiadaním sa so sťažovateľovým návrhom na preskúmanie rozhodnutia.
8. Ústavný súd v prvom rade uvádza, že sťažovateľom v ústavnej sťažnosti uplatnená argumentácia je takmer totožná s tou, ktorou argumentoval v návrhu na preskúmanie rozhodnutia. V tejto súvislosti zdôrazňuje, že nie je ďalšou inštanciou v sústave všeobecného súdnictva, ale nezávislým orgánom ochrany ústavnosti pôsobiacim mimo tejto sústavy, pričom vo svojej judikatúre sa riadi zásadou minimalizácie zásahov do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov (napr. IV. ÚS 303/04, IV. ÚS 64/2010). Musel však zaujať stanovisko, či postup okresného súdu, ktorého výsledkom bolo vydanie vyrozumienia z 3. septembra 2024, splnil požiadavku ústavnosti, rešpektujúc pritom svoj ustálený právny názor, v zmysle ktorého postup všeobecného súdu v súlade s platným a účinným zákonom (procesnými a hmotnoprávnymi predpismi konania v predmetnej veci) nemožno hodnotiť ako porušovanie základných ľudských práv (m. m. II. ÚS 81/00, II. ÚS 601/2021, II. ÚS 393/2022).
9. Ústavný súd v úvode tiež konštatuje, že sťažovateľ v návrhu na rozhodnutie, t. j. v petite ústavnej sťažnosti, namieta postup okresného súdu pri vybavovaní jeho návrhu na preskúmanie rozhodnutia, pričom žiada o to, aby okresný súd rozhodol o tomto jeho návrhu. Inak povedané, žiada o rozhodnutie v zmysle § 405b Trestného poriadku, keďže je presvedčený o možnosti aplikácie

ustanovení týkajúcich sa preskúmania rozhodnutia v dôsledku zmeny zákona na jeho prípad. Okresným súdom vydané vyrozumenie považuje za arbitrárne.

10. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že so sťažovateľovým návrhom na preskúmanie rozhodnutia sa okresný súd (ako už bolo uvedené, pozn.) vysporiadal vyrozumením z 3. septembra 2024. Konštatoval v ňom, že 19. augusta 2024 došlo k preskúmaniu sťažovateľovho trestného spisu (sp. zn. 1T/11/2019), a to vzhľadom na nadobudnutie účinnosti zákona č. 40/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (v spojení s nálezom ústavného súdu č. k. PL. ÚS 3/2024-761 z 3. júla 2024 zverejnenom v Zbierke zákonov Slovenskej republiky pod č. 215/2024 Z. z.) od 6. augusta 2024 (ďalej len „zákon č. 40/2024 Z. z.“). Okresný súd sťažovateľa informoval, že u neho nie sú splnené podmienky na postup podľa § 405a a § 405b Trestného poriadku. Ako je zrejmé z obsahu vyrozumenia, k podrobnostiam nenaplnenia podmienok normovaných predmetnými zákonnými ustanoveniami sa nevyjadril.

11. V zmysle § 405a ods. 1 a 2 Trestného poriadku platí, že ak dôjde k zániku trestnosti činu v dôsledku zmeny zákona podľa § 84 Trestného zákona, súd preskúma právoplatné rozhodnutie súdu vydané na základe aplikácie takého zákona, jeho časti alebo niektorého jeho ustanovenia, ak uložený trest nebol vykonaný. V konaní podľa tohto dielu rozhoduje samosudca, ktorý vo veci rozhodol v prvom stupni a vo veciach, v ktorých v prvom stupni rozhodol senát, rozhoduje tento senát, a to do 30 dní odo dňa nadobudnutia účinnosti zmeny zákona.

12. Podľa § 405b Trestného poriadku ak v dôsledku zmeny zákona zanikla trestnosť činu podľa § 84 Trestného zákona, súd uznesením rozhodne, že zvyšok trestu sa nevykoná. Ak ide o skutok a trestný čin, za ktorý bol uložený úhrnný alebo súhrnný trest, súd rozsudkom zruší v dôsledku zániku trestnosti činu právoplatné rozhodnutie len vo výroku o treste a podľa § 41 alebo § 42 Trestného zákona uloží primeraný trest za zostávajúce zbiehajúce sa trestné činy, pri ktorých nezanikla trestnosť činu podľa § 84 Trestného zákona, a zároveň rozhodne o započítaní už vykonaného trestu, ak je vzhľadom na druh uloženého trestu započítanie možné.

13. Podľa § 84 Trestného zákona trestnosť činu, ktorý mal v čase spáchania znaky niektorého trestného činu uvedeného v osobitnej časti tohto zákona, zaniká, ak neskorší zákon ustanoví, že tento čin nie je trestným činom.

14. V okolnostiach prerokúvanej veci predstavovalo okresným súdom vydané vyrozumenie úkon smerujúci k informovaniu sťažovateľa o postupe pri vybavení jeho návrhu na preskúmanie rozhodnutia. Okresný súd tak sťažovateľovi ozrejmil, že pre aplikáciu v bode 11 a 12 tohto uznesenia uvedených zákonných ustanovení nie sú naplnené podmienky. Vzhľadom na značnú stručnosť vyrozumenia okresného súdu ústavný súd nasledoval princíp racionality v konaní o ústavných sťažnostiach, ktorý v okolnostiach individuálnych vecí prehodnocuje reálne dopady porušenia procesných práv na postavenie sťažovateľa a ochranu jeho základných práv a slobôd. Ako je totiž zrejmé z obsahu ústavnej sťažnosti, ako aj k nej pripojených príloh, pričom opak netvrdil ani samotný sťažovateľ, k zániku trestnosti činu v dôsledku zmeny zákona v jeho prípade nedošlo. Nedošlo tak k naplneniu ani len „prvej podmienky“ na uplatnenie dotknutých zákonných ustanovení. V nadväznosti na uvedené skutočnosti nemožno pertraktované vyrozumenie okresného súdu so záverom o preskúmaní príslušného spisového materiálu a nesplnení podmienok na postup podľa § 405a a § 405b Trestného zákona hodnotiť ako ústavne neakceptovateľné.

15. Nie je možné prisvedčiť ani sťažovateľovej námietke, resp. jeho poukazu na časť vyrozumenia, v ktorej okresný súd konštatuje, že k preskúmaniu sťažovateľovho trestného spisu došlo už 19. augusta 2024, t. j. pred podaním jeho návrhu na preskúmanie rozhodnutia, keďže predmetné preskúmanie sa (vzhľadom na to, že v prípade dotknutých zákonných ustanovení nejde o návrhové konanie) mohlo uskutočniť aj skôr (nad rámec uvedeného ústavný súd konštatuje, že Trestný poriadok stanovuje lehotu „do 30 dní odo dňa nadobudnutia účinnosti zmeny zákona“). Ústavný súd nevyklučuje ani možnosť písárskej chyby okresného súdu, čo by nemalo žiadny vplyv na výsledok prerokovania tejto ústavnej sťažnosti.

16. V nadväznosti na komplex uvedených skutočností v spojení so sťažovateľom prednesenými námietkami, nasledujúc pritom aj princíp racionality v konaní o ústavných sťažnostiach, nie je v okolnostiach prerokovanej veci možné prisvedčiť námietke sťažovateľa o svojoľnosti vyrozumenia okresného súdu ako výsledku namietaného postupu okresného súdu, ako ani o potrebe aplikovať analógiu v trestnom práve, v nadväznosti na čo ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť v tejto časti (čl. 46 ods. 1 ústavy) ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

17. Ústavný súd kvalifikoval aj sťažovateľovu námietku o porušení čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu ako zjavne neopodstatnenú z dôvodu neaplikovateľnosti čl. 6 ods. 1 dohovoru, keďže toto konanie sa netýka rozhodnutia o „trestnom obvinení“ a ani o „občianskych právach a záväzkoch“ (pozri napr. Zheltkov proti Rusku, rozhodnutie z 30. 3. 2010, č. 12607/03). Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa nie je vzhľadom na jej osobitné okolnosti zlučiteľná *ratione materiae* s čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd ju v tejto časti odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

18. Pokiaľ ide o namietané porušenie rovnosti v právach podľa čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy, ústavný súd sumarizuje, že označený čl. 12 ods. 1 ústavy má charakter všeobecného ústavného princípu a primárne neformuluje základné právo ani slobodu fyzickej osoby alebo právnickej osoby. V prípade namietaného čl. 12 ods. 2 ústavy ústavný súd stabilne judikuje, že tu ide o pozitívny záväzok štátu premietnuť do právneho poriadku tie antidiskriminačné zásady a opatrenia, ktoré uvedený článok obsahuje, a nie je teda priamo aplikovateľný orgánmi verejnej moci Slovenskej republiky v individuálnych prípadoch (III. ÚS 51/08, III. ÚS 316/2011). Inak povedané, bez konkrétneho vyjadrenia dopadu diskriminujúceho postupu štátneho orgánu na základné právo alebo slobodu fyzickej osoby alebo právnickej osoby, ktoré ústavný súd v ústavnej sťažnosti neidentifikoval (okrem argumentácie súvisiacej s potrebou použitia analógie v súvislosti s aplikáciou § 405b Trestného poriadku, čo nepovažoval za argumentáciu nasvedčujúcu porušeniu dotknutého práva, pozn.), ide o ústavné direktívy adresované predovšetkým orgánom pôsobiacim v normotvornej činnosti všetkých stupňov (m. m. IV. ÚS 494/2022). V nadväznosti na uvedené ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

19. Keďže ústavná sťažnosť bola ako celok odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. decembra 2024

Miloš Maďar
predseda senátu